

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 12 juni 1941 kl. 2 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion om åtgärder för höjande av nykterhetstillståndet inom försvarsberedskapen m. m.

I en inom riksdagens första kammare väckt, till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 171, ha herr *Björck m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att åtgärder snarast vidtagas för att väsentligt höja nykterhetstillståndet inom försvarsberedskapen samt för att den förströelse och omväxling, som erbjudes de inkallade, måtte vara av sådan art att manskapets moral höjes och stärkes. *Motionen.*

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över motionen från *Yttranden.* överbefälhavaren. Vidare har utskottet berett Sveriges nykterhetsvänners landsförbund tillfälle yttra sig över motionen.

Överbefälhavaren förklarar sig i huvudsak dela den uppfattning, som kommit till uttryck i ett av honom från chefen för armén i ärendet infortrat yttrande, som överlämnats till utskottet. Chefen för armén framhåller att alkoholmissbruk synes i en del fall hava förekommit under den gångna beredskapstiden, vilket han anser bero på att en stor del av inom landet förekommande spritmissbruk genom inkallelserna överflyttats från det civila till det militära. Den släpphänthet med att bestraffa fylleriförseelser, som motionärerna påtala, är enligt chefen för armén med säkerhet sällsynt och sammanhänger med den brist på lämpligt befäl, som i vissa fall förelegat. Denna brist håller emellertid nu på att avhjälpas. De av motionärerna föreslagna åtgärderna för att komma till rätta med nu rådande missförhållanden synas chefen för armén icke komma att medföra önskat resultat. Förbättring av nykterheten anser chefen för armén böra åstadkommas ute bland folket redan i det civila livet. Vad slutligen beträffar den underhållning och förströelse, som bjudits de inkallade, framhåller chefen för armén, att den allmänna uppfattningen hos de inkallade med säkerhet är en annan än den, varåt motionärerna givit uttryck. Försvarsstabens förströelsedetalj har sökt åstadkomma omväxling i förströelsen och har enligt arméchefens uppfattning lyckats mycket väl med sin verksamhet. Det torde dock vara omöjligt att bland de inkallade tillfredsställa alla smakriktningar. Överbefälhavaren framhåller för sin del att på militärt håll förefinnes starkt intresse för föreliggande fråga samt vilja att understödja alla nyttiga reformer för nykterhetens befrämjande. Sedan lång tid tillbaka pågår ett intimt samarbete emel-

lan försvarsstaben och Godtemplarorden, som bland annat tagit sig uttryck däri, att försvarsstaben bekostat genom Godtemplarordens försorg utsända underhållningspatruller, vilka arbetat för nykterhetens höjande. Vad beträffar förströelseverksamheten erinrar överbefälhavaren om den nyligen införda ombudsinstitutionen, varigenom truppens reaktion för vad som bjuddes den från försvarsstabens förströelsedetalj mycket noggrant följdes.

Sveriges nykterhetsvänners landsförbund framhåller, att förbundet under sommaren 1940 låtit utsända rundfrågor rörande nykterheten inom försvarsberedskapen till ett antal personer, av vilka de flesta då voro eller varit inkallade. På grund av vad som framkommit vid denna undersökning eller på annat sätt kommit till förbundets kännedom, har förbundet ansett särskilda åtgärder erforderliga för nykterhetstillståndets höjande inom försvarsberedskapen. I en till chefen för försvarsdepartementet den 8 mars 1941 ingiven skrivelse har förbundet hemställt att vissa åtgärder i nykterhetsbefrämjande syfte måtte bli föremål för övervägande.

Utskottet. Av yttranden, som avgivits av kontrollstyrelsen och socialstyrelsen i anledning av de vid årets riksdag väckta och till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 100 och II: 134 angående effektivare åtgärder i nykterhetshänseende och vilka yttranden såsom bilagor finnas fogade vid bevillningsutskottets utlåtande nr 29, framgår att en viss tendens till försämring av nykterhetstillståndet i landet inträtt. I den mån spritmissbruket hänför sig till militären är detta såsom innebärande ett hot mot effektiviteten av vår försvarsberedskap en särskilt allvarlig företeelse. Utskottet anser därför den i motionen väckta frågan om höjande av nykterhetstillståndet inom försvarsberedskapen förtjäna uppmärksamhet.

I sitt nämnda utlåtande har bevillningsutskottet föreslagit att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t med beaktande av vad utskottet anfört i sin motivering snarast måtte vidtaga de åtgärder i nykterhetsbefrämjande syfte, som i nuvarande läge finnas påkallade. Denna hemställan har riksdagen bifallit. De åtgärder, som sålunda kunna förväntas i syfte att motverka spritmissbruket i landet, måste enligt utskottets uppfattning vara ägnade att gynnsamt inverka på nykterhetstillståndet även inom försvarsberedskapen. I detta sammanhang förtjänar jämväl beaktas ett uttalande av chefen för försvarsdepartementet i samband med behandlingen i andra kammaren vid innevarande års riksdag av fråga om ändrad uppställning av fjärde huvudtiteln. Under framhållande bland annat av nödvändigheten att genom uppfostran söka komma till rätta med alkoholmissbruket bland militären samt att därvid befälets förståelse för alkoholfrågans betydelse väckes, förklarade departementschefen, att han hade för avsikt att inom en icke alltför långt avlägsen framtid igångsätta en undersökning om de vägar, som kunna finnas lämpliga för att åstadkomma bättre förhållanden på förevarande område. På grund härav och i betrak-

tande av riksdagens ovannämnda beslut i nykterhetsfrågan finner utskottet syftet med förevarande motion, i vad avser nykterhetstillståndet inom försvarsberedskapen, vara tillgodosett.

Vad härfter angår frågan om förströelseverksamheten bland de inkallade framgår av de från militärt håll i ärendet avgivna yttrandena, att denna fråga redan är föremål för uppmärksamhet. Enligt utskottets uppfattning torde särskilt den av överbefälhavaren berörda nyinrättade institutionen med regements-, bataljons- och kompaniombud, vilka hava att biträda vederbörande militära chefer vid handläggningen av ärenden rörande bl. a. personalens bildnings- och underhållningsverksamhet, vara ägnad att förverkliga önskemålet att bereda de inkallade lämplig förströelse och sysselsättning under fritiden.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 juni 1941.

På utskottets vägnar:

G. HEÜMAN.

Närvarande: Herrar *Heüman, Theodor Magnusson, Albert Andersson, Nisser, Nils Elowsson* och *Emil Petersson*.
